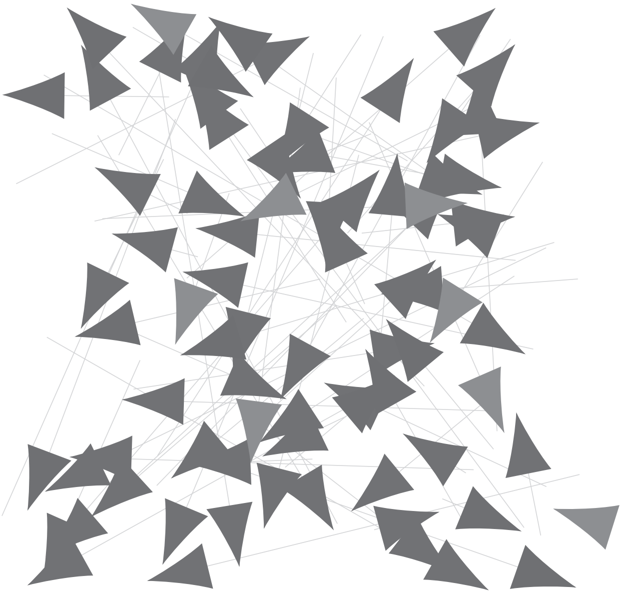

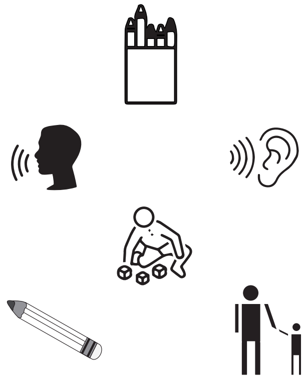

गणित पूरक पुस्तिका भाग – 2

इयत्ता :- 6 वी

नाव : ____________________

इयत्ता : ____________________

शाळा : ____________________

पूरक पुस्तिके बाबत

- गणित पूरक पुस्तिका भाग -1 आणि 2 मध्ये इयत्ता 6 वीच्या गणित विषयाच्या पाठ्यपुस्तकातील प्रत्येक धड्यावर सराव दिलेला आहे.
- या पूरक पुस्तिकांची रचना ही घटकांची पूर्व तयारी, उजळणी आणि स्वयं चाचणी अशा पध्दतीने करण्यात आलेली आहे.
- पाठ्यपुस्तिकेत दिलेला सराव आणि पूरक पुस्तिकेमधील सराव हा एकसारखाच आहे.
- या सरावांचा उपयोग शिक्षक विद्यार्थ्यांना गृहपाठ देण्यासाठी, पुढील पाठाची तयारी म्हणून किंवा प्रारंभिक मूल्यमापन करण्यासाठी करू शकतात.

महत्वपूर्ण सूचना

- विद्यार्थ्यांनी धडा वर्गात शिकविण्यापूर्वी "उजळणी" मध्ये दिलेल्या प्रश्नांचा सराव करणे अपेक्षित आहे. हा अभ्यास धडा शिकण्यासाठी आवश्यक असलेल्या पूर्व ज्ञानाचा सराव उपलब्ध करुन देतो.
- विद्यार्थ्यांनी धडा वर्गात शिकविल्यानंतर "घटकावर आधारित सराव" यामध्ये दिलेल्या प्रश्नांचा सराव करणे अपेक्षित आहे. हा अभ्यास घटकांवर आधारित प्रश्नांच्या सरावासाठी उपयुक्त आहे.
- विद्यार्थ्यांनी धडा वर्गात शिकविल्यानंतर "स्वयं चाचणी" यामध्ये दिलेल्या प्रश्नांचा सराव करणे अपेक्षित आहे. हा अभ्यास घटकाची समज लक्षात येण्यासाठी मदत करेल.
- विद्यार्थ्यांनी आपल्या सराव पूर्ण झाल्यानंतर, प्रश्नांची उत्तरे आपल्या वर्गशिक्षकांकडून तपासून घ्यावीत.
- विद्यार्थ्यांना सरावा दरम्यान काही अडचणी अल्यास शिक्षक / पालक / सहाध्यायी गट सदस्यांकडून मदत घेण्यास हरकत नाही.
- या पुस्तिकांच्या संगणकीय प्रत मिळविण्यासाठी, विद्यार्थी सोबत दिलेला क्युआर कोड स्कॅन करु शकतात. त्याचबरोबर http://sikshana.org/fln.html लिंकवर क्लिक करुन देखील मिळवू शकतात.
- क्युआर कोड स्कॅन करण्यासाठी स्मार्टफोनवर गुगल लेन्स किंवा अन्य स्कॅनिंग ॲप्लिकेशनचा वापर करु शकता.

''आम्ही ही पुस्तिका निर्माण करत असताना आशया संदर्भातील त्रुटी आणि टंकलेखनातील त्रूटी कमी करण्याचे सर्व प्रयत्न केले आहेत. तथापि, तुम्हाला काही चूक आढळल्यास किंवा या पुस्तिकांची उपयोगिता सुधारण्यासाठी आपल्या काही सूचना असल्यास, कृपया संपर्क साधावा. आपण आपल्या सूचना आम्हाला खालील ई-मेल आयडीवर पाठवू शकता.''

feedback@sikshana.org

अनुक्रमणिका		
अ. क्र	घटक	पान क्रमांक

अ. क्र	घटक	पान क्रमांक
1.	समीकरणे	1 – 6
	• उजळणी • घटकावर आधारित सराव • स्वयं चाचणी	1 – 2 3 – 4 5 – 6
2.	गुणोत्तर – प्रमाण	7 – 13
	• उजळणी • घटकावर आधारित सराव • स्वयं चाचणी	7 – 9 9 – 11 11 – 13
3.	शेकडेवारी	14 – 18
	• उजळणी • घटकावर आधारित सराव • स्वयं चाचणी	14 – 15 16 – 17 18 – 18
4.	नफा– तोटा	19 – 24
	• उजळणी • घटकावर आधारित सराव • स्वयं चाचणी	19 – 20 21 – 23 23 – 24
5.	बँक व सरळ व्याज	24 – 28
	• उजळणी • घटकावर आधारित सराव • स्वयं चाचणी	24 – 26 26 – 27 27 – 28
6.	त्रिकोण व त्रिकोणाचे गुणधर्म	28 – 31
	• उजळणी • घटकावर आधारित सराव • स्वयं चाचणी	28 – 29 29 – 30 31 – 31
7.	चौकोन	32 – 37
	• उजळणी • घटकावर आधारित सराव • स्वयं चाचणी	32 – 34 34 – 36 36 – 37
8.	भौमितिक रचना	38 – 41
	• उजळणी • घटकावर आधारित सराव • स्वयं चाचणी	38 – 39 39 – 40 40 – 41
9.	त्रिमितीय आकार	41 – 47
	• उजळणी • घटकावर आधारित सराव • स्वयं चाचणी	41 – 43 43 – 45 46 – 47

Date: ___ /___ /___

इयत्ता 6 वी गणित पूरक पुस्तिका

समीकरणे

उजळणी

1. रिकाम्या जागेवरची संख्या शोध.
   - (a) 4321 + ________________ = 6532
   - (b) 1322 + ________________ = 5321
   - (c) 6002 – ________________ = 4372
   - (d) 5555 + ________________ = 2000
2. एक कार ताशी 40 किमी या वेगाने धावते;
   - (a) तर, तिला खालील अंतर पूर्ण करण्यास किती वेळ लागेल?
     - (i) 240 किमी? उत्तर = ______________________________
     - (ii) 320 किमी? उत्तर = ______________________________
   - (b) तर, ती दिलेल्या वेळेत किती अंतर पार करेल?
     - (i) 2 तास? उत्तर : ______________________________
     - (ii) 5 तास? उत्तर : ______________________________
3. पुढील उदाहरणांमध्ये कोणती क्रिया सर्वप्रथम करशील ?
   - (a) $5 \times 3 + 7 - 12$ उत्तर = ______________________________
   - (b) $12 \div 2 - 5 + 8$ उत्तर = ______________________________
   - (c) $7 \times 5 + 10 - 4$ उत्तर = ______________________________
   - (d) $15 \div 5 + 20 - 8$ उत्तर = ______________________________
4. एक विमान 1 तासामध्ये 55 किमी अंतर जाते;
   - (a) तर, विमानाला खालील अंतर पूर्ण करायला किती वेळ लागेल?
     - (i) 200 किमी? उत्तर = ______________________________
     - (ii) 550 किमी? उत्तर = ______________________________
   - (b) विमान खाली दिलेल्या वेळेत किती अंतर धावू शकेल?
     - (i) 1 दिवस? उत्तर = ______________________________
     - (ii) 18 तास? उत्तर ______________________________

Date: ___/___/___

5. एक कासव 76 मीटर चालते. ते पुन्हा 105 मीटर चालते. तर कासवाने चाललेले एकूण अंतर किती असेल.

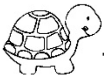 76 मी. + 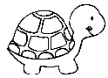 105 मी. = ______________ मी.

6. सीतेने 808 फुले आणि राधाने 222 फुले वेचली. तर त्या दोघींनी मिळून किती फुले वेचली?

एकूण फुले = ____

7. दोन संख्यांची बेरीज 732 आहे. जर एक संख्या 348 असेल तर दुसरी संख्या शोध.

उत्तर = __________________

8. समीकरणे सोप्या रुपात करुन घे आणि उत्तरे लिही.

(a) 162 + 4 × 2 ÷ 1 उत्तर = ______________________

(b) 28 – 2 × 5 ÷ 1 उत्तर = ______________________

(c) 4 + 8 – 2 × 1 उत्तर = ______________________

(d) 50 – 25 × 5 + 10 उत्तर = ______________________

9. खालील उदाहरणांची उत्तरे शोध.

(a) 24 × 22 = _______ (b) 15 × 11 = ________

(c) 55 × 15 = _______ (d) 18 × 65 = ________

(e) 95 × 12 = _______ (f) 37 × 73 = ________

10. शाळेत 3 वर्ग आहेत;

वर्ग 1 मधील विद्यार्थी संख्या = 345

वर्ग 2 मधील विद्यार्थी संख्या = 125

वर्ग 3 मधील विद्यार्थी संख्या = 162

तर शाळेमधील एकूण विद्यार्थी संख्या शोध.

तर शाळेची एकूण विद्यार्थी संख्या = ________________

Date: ___ /___ /___

घटकावर आधारित सराव

1. खालील माहिती अक्षर वापरून लिही.

   (a) एक संख्या व 3 यांची बेरीज = _______________

   (b) एका संख्येमधून 11 वजा केले तर, येणारी वजाबाकी = _______________

   (c) एका संख्येची चौपट 24 आहे = ______________________

2. x ची किंमत शोध.

   (a) $x + 9 = 11$

   x = ______

   (b) $x - 4 = 9$

   x = ______

   (c) $8x = 24$

   x = ______

   (d) $\frac{x}{6} = 3$

   x = ______

3. खाली काही समीकरणे आणि चलाच्या किमती दिल्या आहेत. दिलेल्या किमती बरोबर आहेत किंवा नाही ते तपासून बघ.

क्र.	समीकरण	चलाची किंमत	समीकरणातील चलाची किंमत योग्य आहे किंवा नाही
1	$y - 3 = 11$	$y = 3$	नाही
2	$17 = n + 7$	$n = 10$	
3	$30 = 5x$	$x = 6$	
4	$\frac{m}{2} = 14$	$m = 7$	

4. खालील समीकरणे सोडव.

   (a) $y - 5 = 1$

   (b) $8 = t + 5$

   (c) $4x = 52$

   (d) $\frac{p}{4} = 9$

Date: ___ /___ /___

5. हरबाकडे काही मेंढ्या होत्या. बाजारात त्यांतील 34 मेंढ्या विकल्यानंतर 176 मेंढ्या शिल्लक राहिल्या. तर हरबाकडे एकूण किती मेंढ्या होत्या?

6. अर्चनाने काही किग्रॅ गहू बाजारातून खरेदी केला. प्रत्येक महिन्याकरता 12 किग्रॅ असे 3 महिने गहू दळणाकरता काढला, तेव्हा 14 किग्रॅ गहू शिल्लक राहिला. तर अर्चनाने एकूण किती गहू खरेदी केला होता?

7. साक्षीने घरी गुळांबा तयार केला व काही बाटल्यांमध्ये भरला. त्या बाटल्यांपैकी 7 बाटल्या गुळांबा मैत्रिणींना वाटल्यानंतर घरी 12 बाटल्या गुळांबा शिल्लक राहिला, तर एकूण किती बाटल्या गुळांबा तयार केला? एका बाटलीतील गुळांब्याचे वजन 250 ग्रॅम असेल, तर तिने एकूण किती वजनाचा गुळांबा तयार केला होता?

8. जस्मीनकडे काही रुपये होते. तिच्या आईने तिला 7 रुपये दिल्यावर तिच्याकडे एकूण 10 रुपये झाले, तर आधी तिच्याकडे किती रुपये होते?

Date: ___ /___ /___

स्वयं चाचणी

1. खालील माहिती समीकरणाच्या रुपात लिही.

   (a) एका पिशवीची किंमत 90 रुपये आहे. तर 'm' पिशव्यांची किंमत लिही.

   उत्तर = _____________

   (b) एका पेन्सिलीची किंमत 'a' आहे आणि एका पेनाची किंमत 'n' आहे. पेन्सिल आणि पेन यांची एकत्रित किंमत लिही.

   उत्तर = _____________

2. दिलेली विधाने समीकरणाच्या रूपात दाखव.

   (a) y ला 10 ने गुणले आणि नंतर त्या गुणाकारात 17 मिळविले.
   उत्तर = _____________

   (b) 10 मध्ये x मिळविले आणि आलेल्या बेरजेला 2 ने गुणले.

   उत्तर = ___________________________________

   (c) 7 आणि y यांच्या गुणाकारामध्ये x मिळविला.
   उत्तर = ___________________________________

3. x संख्येचा विचार कर. त्या संख्येला 3 ने गुण आणि त्या गुणाकारात 5 मिळव. या विधानास योग्य समीकरण खालील दिलेल्या समीकरणांमधून निवड आणि बरोबरची खूण कर.

   (a) 3x + 5 (b) 3 + x + 5

   (c) 3 + 5x (d) एकही नाही.

4. 'w' आठवड्यांमधील दिवसांची संख्या. या विधानासाठी खालीलपैकी योग्य समीकरण निवड आणि बरोबरची खूण कर.

   (a) 7 + w (b) 7w (c) 7 – w (d) w – 7

5. राधा सध्या x वर्षांची आहे. 4 वर्षांपूर्वी तिचे वय = ________________ होते.

   (a) 4 – x (b) 4x (c) x – 4 (d) 4 + x

6. x ची किंमत शोध.

(a) if y = 3 उत्तर = ________________________

(b) if y = 6 उत्तर = ________________________

(c) if y = 8 उत्तर = ________________________

(d) if y = 5 उत्तर = ________________________

7. जर x = 2, y = 3, किमती शोध.

(a) (2x – y) उत्तर = ________________________

(b) (x + 3y) उत्तर = ________________________

(c) (5 + 4y) उत्तर = ________________________

(d) (12x – y) उत्तर = ________________________

8. अक्षरांचा वापर करुन सहसंबध लिही.

(a) रेखाकडे सुरेश 'y' पेक्षा दुपटीहून अधिक 3 पुस्तके आहेत.
उत्तर = ____________________________

(b) राजूकडे संतोष 'm' च्या पेन्सिलपेक्षा १२ पेन्सिल जास्त आहेत.
उत्तर = ____________________________

9. समीकरणाच्या योग्य रूपावर खूण कर.

(a) 3x < 15 (b) 2x – 5 = 3 (c) 7y + 1 < 22 (d) l + 5 > 9

10. चूक की बरोबर ते लिही,

(a) एक चलाचे वेगवेगळ्या किमती असतात. चलाची किंमत निश्चित नसते.
____

(b) प्रत्येक समीकरणात एकच चल असतो. ________________

(c) समीकरण 7m + 3 मध्ये, m हा चल आहे. ________________

(d) 4 + 5 हे समीकरणाचे उदाहरण आहे. ________________

गुणोत्तर आणि प्रमाण

उजळणी

1. शाळेच्या 5 बॅगांची किंमत ₹750 इतकी आहे.

   (a) एका बॅगची किंमत किती? उत्तर = ______________________

   (b) दोन बॅगची किंमत किती? उत्तर = ______________________

   (c) ₹1500 किती बॅग घेवू शकशील? उत्तर = ______________________

   (d) ₹3000 किती बॅग घेवू शकशील? उत्तर = ______________________

2. प्रश्नचिन्हाच्या जागी येणारी संख्या शोध आणि लिही.

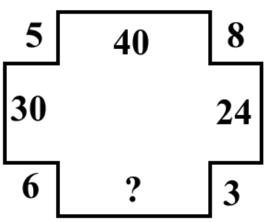

3. गटात न बसणाऱ्या संख्येला गोल कर.

   (a) 2 4 8 15 18 82

   (b) 5 10 15 32 25 50

   (c) 3 17 6 9 12 15

   (d) 10 30 45 50 70 90

4. खालील सारणीत वापरलेल्या तर्काचे निरीक्षण कर आणि चौकोनांमधील रिकाम्या जागेतील संख्या लिही.

0	20	35		70	95	110	125
5	25	40	50				

Date: ___/___/___

5. जारमधील गोट्या मोज. जर तु 4 गट केले तर प्रत्येक गटात किती गोट्या असतील?

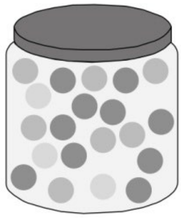

एकूण गोट्या = ____________

एका गटातील एकूण गोट्या = ____________

6. 6 आईस्क्रीम आणि 42 चेरी आहेत. तु सर्व आइस्क्रीमवर किती चेरी समप्रमाणात घालू शकशील?

उत्तर = ______________________

7. रिकाम्या जागा भर.

(a) एक किलोग्रॅम = ---------------- ग्रॅम

(b) अर्धा किलोग्रॅम = ---------------- ग्रॅम

(c) एक किलोमीटर = ---------------- मीटर

(d) अर्धा किलोमीटर = ---------------- मीटर

8. प्रत्येक पाकळीवर दिलेल्या संख्येला 5 ने भाग आणि खाली दिलेल्या जागेत भागाकार लिही.

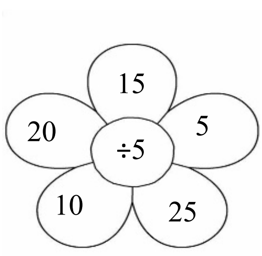

(a) ________ (b) ________

(c) ________ (d) ________ (e) ________

9. आपल्या 3 मैत्रिणींना सारखेच वाटप करण्यासाठी राधाने 15 पेन खरेदी केले. तर प्रत्येक मैत्रिणीला किती पेन मिळू शकतात?

एकूण पेन = ____________

मैत्रिणींची संख्या = ____________

प्रत्येक मैत्रिणीला मिळालेले एकूण पेन = ____________

10. सश्याच्या बागेत 16 कोबी आहेत.

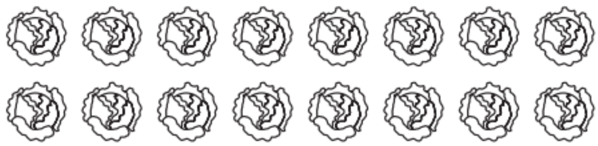

सोमवारी त्याने त्यापैकी 8 खाल्ले.

मंगळवारी शिल्लक असलेल्या कोबींपैकी अर्धे कोबी खाल्ले.

तर त्याने एकूण किती कोबी खाल्ले.

बुधवारासाठी किती कोबी शिल्लक असतील?

उत्तर = ___________________________

घटकावर आधारित सराव

1. गुळाची लहान ढेप 1 किग्रॅ वजनाची आहे व गुळाच्या खड्याचे वजन 200 ग्रॅम आहे, तर गुळाच्या खड्याच्या वजनाचे गुळाच्या ढेपेच्या वजनाशी गुणोत्तर काढ.

   गुणोत्तर _____________________ आहे.

2. खालील प्रत्येक उदाहरणांत पहिल्या संख्येचे दुसऱ्या संख्येशी असलेले प्रमाण काढ.
   (a) 24, 56 __________________
   (b) 63, 49 ________________
   (c) 52, 65 __________________
   (d) 84, 60 __________________

3. पहिल्या राशीचे दुसऱ्या राशीशी असलेले गुणोत्तर काढ.
   (a) 25 मणी, 40 मणी _________________
   (b) 1 लीटर, 250 मिली _________________
   (c) 750 ग्रॅम, ½ किग्रॅ _________________
   (d) 40 रुपये, 120 रुपये _________________

4. रिमाजवळ 24 वह्या व 18 पुस्तके आहेत, तर वह्यांचे पुस्तकांशी असलेले गुणोत्तर काढ.

गुणोत्तर ___________________________ आहे.

5. मैदानामध्ये क्रिकेटचे 30 व खो - खो चे 20 खेळाडू प्रशिक्षण घेत आहेत, तर क्रिकेटच्या खेळाडूंचे एकूण खेळाडूंशी गुणोत्तर लिही.

गुणोत्तर ___________________________ आहे.

6. स्नेहलकडे 80 सेमी लांबीची लाल रिबीन आहे व 2.20 मीटर लांबीची निळी रिबीन आहे, तर लाल रिबीनच्या लांबीचे निळ्या रिबीनच्या लांबीशी गुणोत्तर काढ.

गुणोत्तर ___________________________ आहे.

7. 20 मीटर कापडाची किंमत ₹3600 आहे, तर 16 मीटर कापडाची किंमत काढ.

16 मीटर कापडाची किंमत = ___________________________

8. जर 10 किग्रॅ तांदळाची किंमत ₹325 असेल, तर 8 किग्रॅ तांदळाची किंमत काढ.

8 किग्रॅ तांदळाची किंमत = ___________________________

9. 14 खुर्च्यांची किंमत ₹5992 आहे, तर 12 खुर्च्यांसाठी किती रुपये द्यावे लागतील?

12 खुर्च्यांसाठी द्यावी लागणारी किंमत = ___________________________

10. एका आमराईत 8 रांगांत 128 झाडे आहेत. प्रत्येक रांगेतील झाडांच्या संख्या समान असल्यास अशा 13 रांगांत किती झाडे असतील?

उत्तर = ___________________________

Date: ___ /___ /___

11.30 डब्यांचे वजन 6 किग्रॅ आहे, तर 1080 डब्यांचे वजन किती किग्रॅ होईल?

उत्तर = ___________________________

12.तीन एकर शेतीची मशागत करण्यासाठी ट्रॅक्टरला 12 लीटर डिझेल लागते, तर 19 एकर शेतीची मशागत करण्यासाठी किती लीटर डिझेल लागेल?

उत्तर = ___________________________

13.एका साखर कारखान्यामध्ये 48 टन ऊसापासून 5376 किग्रॅ साखर मिळते. सविताताईंच्या शेतात तयार झालेला ऊस 50 टन आहे, तर या ऊसापासून किती साखर तयार होईल?

उत्तर = ___________________________

14.शुभमचे आजचे वय 12 वर्षे आहे. शुभमच्या वडिलांचे वय 42 वर्षे आहे. शुभमची आई त्याच्या वडिलांपेक्षा 6 वर्षांनी लहान आहे, शुभमच्या आईचे आजचे वय काय असेल?

उत्तर = ___________________________

15.जर 10 फुलांच्या एका जुडीची किंमत ₹ 25 आहे, तर 4 फुलांची किमंत किती असेल?

उत्तर = ___________________________

स्वयं चाचणी

1. कांदे आणि वांग्याचे गुणोत्तर =

____

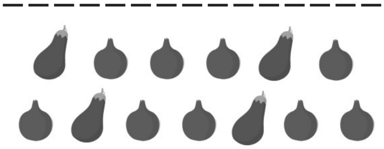

2. खालील गुणोत्तरांची तुलना करण्यासाठी (>,<, =) यापैकी योग्य चिन्हांचा वापर कर.

(a) 6 : 18 ________________ 1 : 3

(b) 2 : 10 ______________ 3 : 12

(c) 8 : 4 ________________ 2 : 1

(d) 10 : 5 ______________ 5 : 3

3. खालील प्रत्येक उदाहरणात वर्तुळे आणि त्रिकोणांचे गुणोत्तर लिही.

(a) 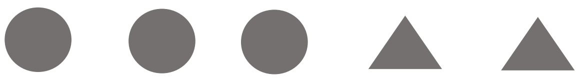 ________________

(b) ____________

(c) 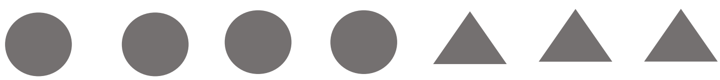 ____________

4. राजू आणि रामूमध्ये 50 किलो तांदूळ खाली दिलेल्या प्रमाणात वाटप कर.

(a) 50 किलो तांदूळ 2 : 3 च्या प्रमाणात = ____________________

(b) 50 किलो तांदूळ 3 : 2 च्या प्रमाणात = __________________

(c) 50 किलो तांदूळ 2 : 2 च्या प्रमाणात = ___________________

5. तपासून पहा आणि चूक की बरोबर ते लिही.

(a) 4 : 5 = 12 : 20 __________ (b) 9 : 81 = 1 : 9 ____________

(c) 120 : 8 = 3 : 4 __________ (d) 4 : 5 = 32 : 17 ____________

6. एक आयताकृती क्षेत्र 80 मीटर लांब आणि 60 मीटर रुंद आहे. लांबी आणि रुंदीचे गुणोत्तर सर्वात सोप्या स्वरूपात लिही.

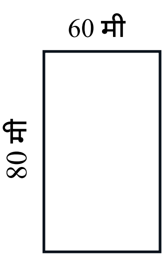

गुणोत्तर ________________________________ आहे.

7. मिठाईच्या पिशवीमध्ये पिवळ्या आणि हिरव्या रंगाच्या मिठाईचे पुडे आहेत. प्रत्येक 2 पिवळ्या रंगाच्या मिठाईच्या पुड्यांच्या प्रमाणात, 6 हिरव्या रंगाच्या मिठाईचे पुडे आहेत. वरील माहितीच्या आधारे हा तक्ता पूर्ण कर आणि प्रश्नाचे उत्तर दे.

पिवळा		4	6		
हिरवा	6	12		24	
एकूण मिठाईचे पुडे	8		24		40

हिरव्या आणि पिवळ्या मिठाईच्या पुड्यांचे प्रमाण किती आहे?

उत्तर____

8. रिकाम्या जागेवरची संख्या लिही.

$\frac{15}{18} = \frac{___}{6}$ $\quad \frac{40}{10} = \frac{4}{___}$ $\quad \frac{___}{6} = \frac{6}{3}$ $\quad \frac{90}{___} = \frac{9}{1}$

9. 7 मीटर कापडाची किंमत ₹294 रुपये असेल तर 5 मीटर कापडाची किंमत काढ?

7m = ₹294 रुपये

5m = ?

उत्तर = ______________________________

10. जर 12 पेन्सिलची किंमत 24 रुपये असेल;

(a) किंमत

i. 1 पेन्सिल ____________________

ii. 20 पेन्सिल ____________________

(b) किती पेन्सिल खरेदी करता येतील?

i. ₹ 30 ____________________

ii. ₹ 20 ____________________

Date: ___ /___ /___

शेकडेवारी

उजळणी

1. बेरीज कर.

(a) $5\frac{1}{2}+2\frac{3}{4}=$ ________________

(b) $6\frac{1}{2}+8\frac{3}{4}=$ ________________

(c) $7\frac{3}{2}+9\frac{2}{3}=$ ________________

(d) $3\frac{1}{2}+13\frac{2}{3}=$ ________________

2. अपूर्णांक दशांशामध्ये लिही.

(a) $\frac{3}{100}=$ ____________ (b) $\frac{67}{10}=$ ______________

(c) $\frac{88}{100}=$ ____________ (d) $\frac{55}{10}=$ ____________

3. दशांश अपूर्णांकामध्ये लिही.

(a) 0.03 __________ (b) 0.90 __________

(c) 0.2 __________ (d) 0.008 __________

4. खालील भागाकार कर.

(a) $\frac{2}{3}\div\frac{1}{4}=$ ________________ (b) $\frac{5}{9}\div\frac{3}{2}=$ ______________

(c) $\frac{6}{7}\div\frac{1}{2}=$ ______________ (d) $\frac{13}{2}\div\frac{3}{4}=$ ______________

5. खालील अपूर्णांक संख्या चढत्या क्रमाने लिही:

(a) $\frac{1}{5}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{8}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{4}$

____

(b) $\frac{2}{5}$ $\frac{2}{3}$ $\frac{2}{11}$ $\frac{2}{9}$ $\frac{2}{7}$

____

(c) $\frac{4}{3}$ $\frac{6}{3}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{13}{3}$ $\frac{2}{3}$

____

6. खालील प्रत्येक उदाहरणात P ची किंमत लिही.

(a) $\frac{1}{2}=\frac{P}{10}$ P = ________________

(b) $\frac{P}{2}=\frac{25}{10}$ P = ________________

(c) $\frac{4}{5}=\frac{P}{30}$ P = ________________

(d) $\frac{81}{9}=\frac{P}{1}$ P = ________________

7. खाली संख्या उतरत्या क्रमाने लिहा:

(a) $\frac{1}{9}$ $\frac{13}{9}$ $\frac{11}{9}$ $\frac{15}{9}$ $\frac{3}{9}$

____

(b) $\frac{1}{5}$ $\frac{3}{5}$ $\frac{13}{5}$ $\frac{20}{5}$ $\frac{2}{5}$

____

(c) $\frac{7}{2}$ $\frac{7}{10}$ $\frac{7}{5}$ $\frac{7}{9}$ $\frac{7}{4}$

____

8. (< , > आणि =) योग्य चिन्हांचा वापर कर.

(a) $\frac{1}{6}\square\frac{1}{3}$ (b) $\frac{3}{4}\square\frac{2}{6}$ (c) $\frac{2}{3}\square\frac{2}{4}$ (d) $\frac{5}{25}\square\frac{1}{5}$

9. खालील अपूर्णांक सोप्या स्वरूपात लिही.

(a) $\frac{7}{28}$ = ________________ (b) $\frac{15}{90}$ = ________________

(c) $\frac{100}{10}$ = ________________ (d) $\frac{125}{5}$ = ________________

10. बेरीज कर.

(a) 0.39 + 0.26 = ________________

(b) 0.8 + 0.07 = ________________

(c) 0.81 + 1.26 = ________________

(d) 5.25 + 10.81 = ________________

Date: ___ /___ /___

घटकावर आधारित सराव

1. एका परिक्षेत शबानाला 800 पैकी 736 गुण मिळाले. तर तिला किती टक्के गुण मिळाले?

   टक्केवारी = ____________________

2. दहिहांडा गावातील शाळेत 500 विद्यार्थी आहेत. त्यांपैकी 350 विद्यार्थ्यांना पोहता येते, तर किती टक्के विद्यार्थ्यांना पोहता येते आणि किती टक्के विद्यार्थ्यांना पोहता येत नाही?

3. प्रकाशने शेतातील 19500 चौमी शेतजमिनीपैकी 75% जमिनीत ज्वारी पेरली, तर त्याने किती चौमी जागेत ज्वारी पेरली?

4. सोहमला त्याच्या वाढदिवसाच्या दिवशी एकूण 40 मेसेजेस आले. त्यांपैकी 90% मेसेजेस वाढदिवसाच्या शुचेच्छा देणारे होते, तर त्याला वाढदिवासाच्या शुभेच्छांव्यतिरिक्त किती मेसेजेस आले?

5. एका गावातील 5675 लोकांपैकी 5448 लोक साक्षर आहेत, तर गावाची साक्षरता किती टक्के आहे?

6. एका निवडणुकीत जांभूळगावातील 1200 महिलांपैकी 1080 महिलांनी मतदान केले, तर वडगावातील 1700 महिलांपैकी 1360 महिलांनी मतदान केले. कोणत्या गावातील मतदान करणाऱ्या महिलांचे प्रमाण जास्त आहे?

7. अपूर्णांक शेकडेवारीच्या रुपात लिही.

(a) $\frac{3}{4}$ = _______________ (b) $\frac{2}{5}$ = _______________

8. शेकडेवारी अपूर्णांकाच्या रुपात लिही.

(a) 50 % = ___________________

(b) 25 % = ___________________

(c) 75% = ___________________

(d) 34% = ___________________

9. एका विशिष्ट संस्थेने जिल्ह्यातील 400 शाळांपैकी 18% शाळा दत्तक घेतल्या आहेत. तर या संस्थेने एकूण किती शाळा दत्तक घेतल्या?

10. एका शाळेतील 1200 विद्यार्थ्यांपैकी 720 विद्यार्थ्यांना संकलित मूल्यमापन गणित विषयात 'अ' श्रेणी मिळाली, तर 'अ' श्रेणी मिळालेल्या विद्यार्थ्यांची टक्केवारी किती?

Date: ___ /___ /___

स्वयं चाचणी

1. 45% सर्वात सोप्या अपूर्णांकाच्या रूपात लिही.

   उत्तर = ____________________

2. $\frac{86}{100}$ ची टक्केवारी ____________________ इतकी असेल.

   (a) 8.6% (b) 87%

   (c) 86% (d) 6.8%

3. एका फुटबॉलच्या सामन्यात 57% प्रेक्षक या महिला होत्या आणि उरलेले प्रेक्षक पुरुष होते. तर पुरुष प्रेक्षकांची टक्केवारी किती होती?

   उत्तर = _________________

4. 36 हे 80 च्या 45% टक्के आहे: चूक की बरोबर योग्य त्याठिकाणी खुण कर.

   (a) बरोबर (b) चूक

5. शेकडेवारी दशांश रुपात लिही.

   (a) 66% = _______

   (b) 85% = _______

   (c) 45% = _______

   (d) 76% = _______

Date: ___ /___ /___

नफा तोटा

उजळणी

1. आदित्यने 100 रुपये किमतीचा पास्ता आणि 50 रुपये किमतीचा सॉसचा डबा घेतला. त्याला किती पैसे द्यावे लागतील?

   उत्तर = ___________________

2. एका पेनची किंमत ₹5 आहे.
   (a) 6 पेनांची किंमत = __________________
   (b) 10 पेनांची किंमत = __________________
   (c) ₹ 20 मध्ये किती पेन घेता येवू शकतात = _______________
   (d) ₹ 100 मध्ये किती पेन घेता येवू शकतात. = ____________

3. दशांशाची बेरीज कर.
   (a) 2.39 + 5.26 = __________________
   (b) 1.8 + 3.67 = __________________
   (c) 12.4 + 51.31 = __________________
   (d) 19.28 + 13.44 = __________________

4. एका परिक्षेत राणीने 800 पैकी 665 गुण मिळवले, तर तिला किती टक्के गुण मिळाले?

   राणीला मिळालेली टक्केवारी = ___________________

5. अपूर्णांक शेकडेवारीच्या रुपात लिही.
   (a) $\frac{3}{4}$ = _____________ (b) $\frac{2}{5}$ = _______________________
   (c) $\frac{2}{3}$ = ______________ (d) $\frac{2}{7}$ = _______________________
   (e) $\frac{4}{3}$ = ______________ (f) $\frac{7}{2}$ = _______________________

6. शेकडेवारी अपूर्णांकाच्या रुपात लिही.
   (a) 50 % = ______________________
   (b) 25 % = ______________________
   (c) 75 % = ______________________
   (d) 85 % = ______________________

7. एका विशिष्ट संस्थेने जिल्ह्यातील 400 शाळांपैकी 18% शाळा दत्तक घेतल्या आहेत. तर या संस्थेने एकूण किती शाळा दत्तक घेतल्या?

   दत्तक घेतलेल्या शाळांची संख्या = ___________________

8. $\frac{86}{100}$ ची टक्केवारी ____________ इतकी असेल.
   (a) 8.6% (b) 87% (c) 86% (d) 6.8%

9. सीता बेकर आहे. तिने 24 केक बेक केले आणि 4 पिशव्यांमध्ये ठेवले, तर प्रत्येक पिशवीत किती केक असतील?

   प्रत्येक पिशवीत _______________ असतील.

10. खालील उदाहरणातील किमती शोध.

   (a) $\begin{array}{r} 2341 \\ +\ 3212 \\ \hline \end{array}$

   (b) $\begin{array}{r} 5432 \\ -\ 2411 \\ \hline \end{array}$

   (c) $\begin{array}{r} 52 \\ \times\ 8 \\ \hline \end{array}$

   (d) $432 \div 2$

Date: ___ /___ /___

घटकावर आधारित सराव

1. पुढील सारणीत खरेदी व विक्री दिली आहे. त्यावरुन नफा झाला की तोटा हे ठरव व तो किती ते लिही.

उदा.	खरेदी (रुपये)	विक्री (रुपये)	नफा की तोटा	किती रुपये
1	4500	5000		
2	4100	4090		
3	700	799		
4	1000	920		

2. एका दुकानदाराने एक सायकल 3000 रुपयांना खरेदी केली व तीच सायकल 3400 रुपयांस विकली, तर त्याला किती नफा झाला?

दुकानदाराचा नफा ____________________ आहे.

3. सुनंदाबाईंनी 475 रुपयांना दूध खरेदी केले. त्या दुधाचे दही करुन ते 700 रुपयांना विकले, तर त्यांना किती नफा झाला?

सुनंदाबाईंना ____________________ नफा झाला.

4. दिवाळीत जिजामाता महिला बचतगटाने चकल्या तयार करण्यासाठी 15000 रुपयांचा कच्चा माल खरेदी केला. तयार झालेल्या चकल्या विकून त्यांना 22050 रुपये मिळाले, तर बचतगटाला किती नफा झाला?

बचतगटाला ____________________ नफा झाला.

5. प्रमोदने घाऊक बाजारातून मेथीच्या 100 जुड्या 400 रुपयांना खरेदी केल्या. अचानक आलेल्या पावसामुळे त्याच्या हातगाडीवरील 30 जुड्या भिजुन खराब झाल्या. उरलेल्या जुड्या त्याने 5 रुपयांना एक याप्रमाणे विकल्या, तर त्याला नफा झाला की तोटा? किती?

उत्तर = ____________________

6. संतोषने ठोक व्यापाऱ्याकडून 400 अंडी 1500 रुपयांना आणली. त्यासाठी वाहतुक खर्च 300 रुपये आला. त्यांतील 50 अंडी खाली पडून फुटली. उरलेली अंडी त्याने 5 रुपयांस एक याप्रमाणे विकली. त्याला फायदा झाला की तोटा? किती?

उत्तर = ____________________

7. हनीफने 50 सफरचंदाची एक पेटी 400 रुपयांना खरेदी केली. ती सर्व सफरचंद त्याने 10 रुपयांस एक याप्रमाणे विकली, तर त्याला नफा झाला की तोटा? किती टक्के ?

उत्तर = ____________________

8. दिलेल्या माहितीच्या आधारे शेकडा नफा व शेकडा तोटा यांवर आधारित शाब्दिक उदाहरणे तयार कर.

(a) खरेदी किंमत 1600, विक्रीची किंमत 2800.

(b) 50 किग्रॅ धान्याची खरेदी 2000 रुपये, विक्री 43 रुपये प्रति किलोग्रॅम.

9. इंद्रजित यांनी 12000 रुपयांना एक याप्रमाणे 10 फ्रीज खरेदी केले. ते आणण्यासाठी त्यांना 5000 रुपये वाहतूक खर्च आला. त्यांनी प्रत्येक फ्रीज केवढ्यास विकावा म्हणजे त्यांना 20000 रुपयांचा फायदा होईल?

10. सरिताबेन यांनी 700 रुपयांना एक याप्रमाणे 18 खुर्च्या खरेदी केल्या व 18900 रुपयांस त्या सर्व खुर्च्या विकल्या, तर त्यांना नफा झाला की तोटा? किती टक्के?

स्वयं चाचणी

1. एक घड्याळ ₹190 ला विकत घेतले आणि ₹175 ला विकले गेले. तर नफा झाला की तोटा खालील पर्यायांमधून निवड.
   (a) नफा = ₹25 (b) नफा = ₹15 (c) तोटा = ₹15 (d) तोटा = ₹25

2. एक टीव्ही ₹5000 मध्ये खरेदी केला जातो आणि ₹4000 ला विकला जातो. तर नेमका किती तोटा झाला ते खालील पर्यायांमधून निवड आणि योग्य पर्यायावर बरोबरची खुण कर.
   (a) ₹2000 (b) ₹1000 (c) ₹9000 (d) ₹100

3. एक माणूस प्रत्येकी ₹400 चे 6 मिठाईचे बॉक्स खरेदी करतो. त्याने ती सर्व मिठाई ₹3000 ला विकली. तर त्याला किती नफा झाला?

   नफा = _________________

4. तोटा = विक्री किंमत – खरेदी किंमत : चूक की बरोबर
   (a) बरोबर (b) चूक

5. नफा की तोटा ते लिही.

(a) रितूने एक कार्पेट ₹10,000 ला विकला, आणि कार्पेटची किंमत ₹9,000 होती.

____

(b) सायकल ₹4000 ला खरेदी केली जाते आणि ₹5000 ला विकली जाते.

____

(c) फुलांचा गुच्छ ₹ 690 मध्ये खरेदी केला जातो आणि ₹ 880 ला विकला जातो.

____

(d) राजूने त्याची मोटारसायकल ₹44000 ला विकली, मोटारसायकलची किंमत ₹88,000 होती. _______________

बँक आणि सरळव्याज

उजळणी

1. एका सूर्याची किंमत काय आहे?

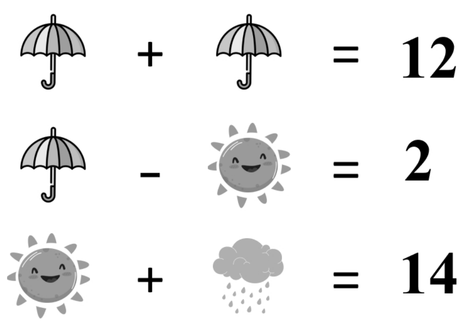

उत्तर = ___________

2. एका गावात 5675 लोक राहतात. एकूण 5448 लोक साक्षर आहेत. गावातील साक्षरतेची टक्केवारी किती आहे?

गावातील साक्षरतेची टक्केवारी _______________ आहे.

3. चार मुले एकत्र टेनिस खेळत आहेत. त्यांनी प्रत्येकी सहा चेंडू आणले. त्यांच्याकडे एकूण किती चेंडू असतील?

एकूण चेंडू = _______________

4. सोडव.

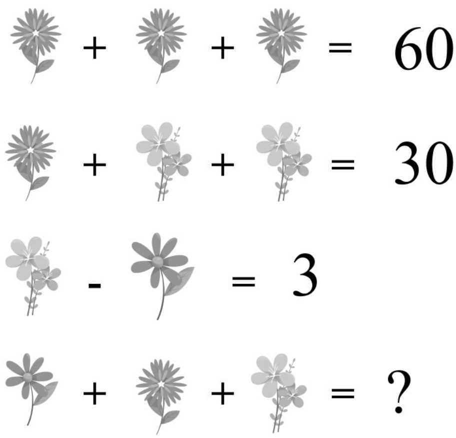

उत्तर = ___________

5. माझ्याकडे 35 खेळणी आहेत. मी माझ्या 5 मित्रांसोबत माझी खेळणी समप्रमाणात वाटणार आहे. तर प्रत्येक मित्राला किती खेळणी मिळतील?

(a) 5 (b) 6 (c) 7 (d) 8

6. एका सफरचंद आणि संत्र्याच्या रसाची किंमत मिळून ₹100 आहे. सफरचंदाच्या रसाची किंमत ७६ रुपये आहे. सफरचंदाच्या रसाची किंमत संत्र्याच्या रसापेक्षा कितीने अधिक आहे?

उत्तर = ________________________

7. अपूर्णांक शेकडेवारीच्या रुपात लिही.

(a) $\frac{57}{100}$ = ________________ (b) $\frac{92}{1000}$ = ________________

(c) $\frac{76}{100}$ = ________________ (d) $\frac{88}{1000}$ = ________________

8. रामूने ₹75 ला केळी विकत घेतली. त्याने विक्रेत्याला ₹ 200 दिले. तर त्याला दुकानदाराकडून किती पैसे परत मिळायला हवेत?

उत्तर = ________________________

Date: ___ /___ /___

9. खालील शेकडेवारी सोप्या अपूर्णांक रुपात लिही.

   (a) 55% ____________

   (b) 65% ____________

   (c) 80% ____________

   (d) 70% ____________

10. 10 पेन्सिलची किंमत 90 रुपये आहे,

   (a) 1 पेन्सिलची किंमत ___________ आहे.

   (b) 3 पेन्सिलची किंमत ___________ आहे.

   (c) 5 पेन्सिलची किंमत ___________ आहे.

घटकावर आधारित सराव

1. विनिताने द.सा.द.शे.7 दराने बँकेत 1500 रुपये 1 वर्षासाठी ठेव म्हणून ठेवले, तर तिला वर्ष अखेरीस किती व्याज मिळेल?

2. द.सा.द.शे. 10 दराने 6000 रुपयांचे एका वर्षाचे व्याज किती होईल?

3. महेशने 8650 रुपये द.सा.द.शे. 6 दराने एका वर्षासाठी बँकेत ठेवले, तर एक वर्षानंतर महेशला एकूण किती रुपये मिळतील?

4. अहमद चाचींनी बँकेकडून 25000 रुपये कर्ज घेतले. व्याजाचा दर साल दर शेकडा 12% असल्यास एका वर्षानंतर त्यांना बँकेस किती रुपये परत करावे लागतील?

5. शेततळे तयार करण्यासाठी किसनरावांनी बँकेकडून रुपये 35250 द.सा.द.शे. 6 दराने एक वर्षासाठी घेतले, तर त्यांना वर्ष अखेरीस बँकेस किती रुपये व्याज द्यावे लागेल?

स्वयं चाचणी

1. सरळ व्याज काढ. सुत्र : सरळ व्याज $I = \frac{P \times T \times R}{100}$ (I = व्याज, P= मुद्द्ल, T= मुदत (वर्षात) R = दर)

   मुद्दल = 5000, मुदत = 1 वर्ष, दर = 5 %

   सरळ व्याज = ___________

2. रोहनने बँकेकडून 2 वर्षांसाठी दर साल 3% दराने ₹ 20000 कर्ज घेतले. तर त्याला बँकेस किती व्याज द्यावे लागेल?

   व्याज = ________________

3. एखादी व्यक्ती बँक खात्यात ₹5,000 जमा करते ज्यावर वर्षाला 6% साधे व्याज दिले जाते. 4 वर्षांनी त्याच्या ठेवीची किंमत किती असेल?

4. रिटा यांनी बचत बँकेत 1200 रुपये जमा केले. बँकेने वार्षिक 12% साधे व्याज दिले. तर तिला 5 वर्षात किती व्याज मिळेल? खालीलपैकी योग्य पर्याय निवड.

(a) ₹ 960 (b) ₹ 1920 (c) ₹ 720 (d) ₹ 480

5. ताराने 4% व्याज मिळवून बँक खात्यात 300 रुपये ठेवले. तिला 1 वर्षात किती व्याज मिळेल? खालीलपैकी योग्य पर्याय निवड.

(a) 4 (b) 8 (c) 12 (d) 16

त्रिकोण व त्रिकोणाचे गुणधर्म

उजळणी

1. गटात न बसणाऱ्या आकृतीवर गोल कर.

(a) 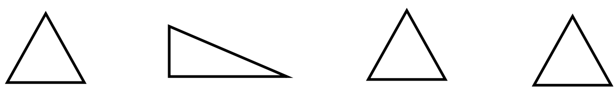

(b) 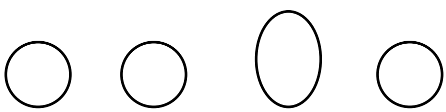

(c) 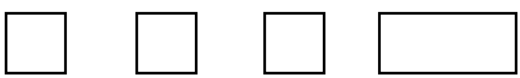

(d) 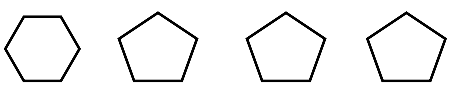

2. 180° चा कोन काढ.

3. रेषा BA आणि रेषा AB ह्या सारख्याच आहेत. (चूक की बरोबर)

(a) बरोबर (b) चूक

4. खालील आकृतीमध्ये किती शिरोबिंदू आहेत?

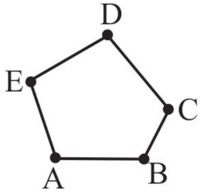

उत्तर = _____________

5. काटकोन दर्शवणाऱ्या आकृतीवर बरोबरची खूण कर.

(a)

(b) 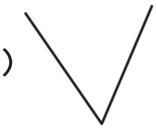

(c) 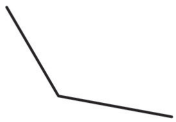

(d)

6. लघू कोनांच्या मापांना गोल कर.

20°, 40°, 90°, 110°, 44°, 215°, 145°, 105°, 10°, 133°, 89°, 250°, 70°, 115°, 180°.

7. जर कोनांची बेरीज 90° असेल, तर त्या कोनांना ____________ म्हणतात.

8. कोन तेव्हा तयार होतो जेव्हा ________________________

(a) एक रेषा वाढवली जाते. (b) दोन रेषा समांतर असतात.

(c) दोन रेषा एकमेकांना छेदतात.

9. चूक की बरोबर ते लिही.

(a) ________ दोन समांतर रेषा कधीच एकमेकांना छेदत नाहीत.

(b) _________ दोन समांतर रेषा एकमेकांना छेदतात.

(c) ________ दोन लंब रेषा एकमेकांना छेदतात.

10. कोन मापनाची एकका __________________आहे.

घटकावर आधारित सराव

1. कोनांच्या आधारावर त्रिकोणांचे प्रकार लिही.

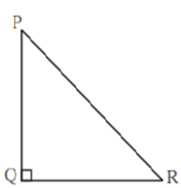

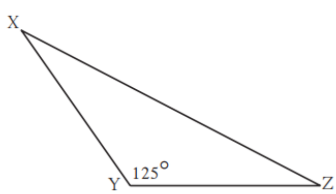

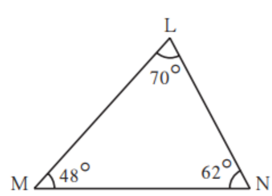

ΔPQR हा _______________ त्रिकोण आहे.

ΔXYZ हा _______________ त्रिकोण आहे.

ΔLMN हा _______________ त्रिकोण आहे.

2. खाली त्रिकोणाच्या बाजूंच्या लांबी दिल्या आहेत. त्यावरुन त्रिकोणाचा प्रकार लिहा.
   (a) 3 सेमी, 4 सेमी, 5 सेमी _________________________
   (b) 3.4 सेमी, 3.4 सेमी, 3.4 सेमी _________________________

3. __________________________ त्रिकोणाचे भाग आहेत.

4. सर्व तीन बाजूंनी समान लांबी असलेल्या त्रिकोणाला _____________ म्हणतात.

5. दोन बाजू समान लांबीच्या असलेल्या त्रिकोणाला _____________ म्हणतात.

6. ज्या त्रिकोणाच्या सर्व बाजू समान लांबीच्या नाहीत, त्याला __________ म्हणतात.

7. त्रिकोणाच्या तीन कोनांच्या मापांचे बेरीज = ______________________

8. खालील आकृत्यांचे निरीक्षण कर. बाजूंवरुन निर्माण होणारा त्रिकोणाचा प्रकार लिही.

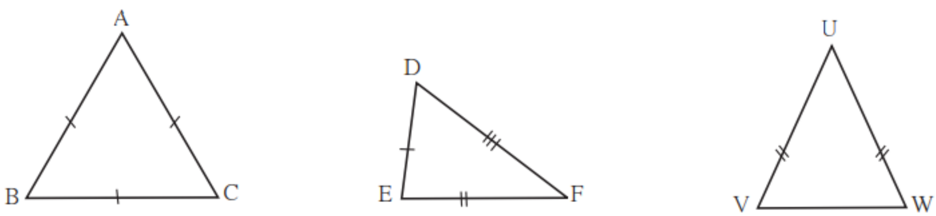

_____________ __________ _____________

9. कागदावर कोणताही एक त्रिकोण काढ. त्रिकोणाच्या शिरिबिंदूंना A, B, C अशी नावे दे. कर्कटक व पट्टीच्या साहय्याने त्रिकोणाच्या तिन्ही बाजूंची लांबी मोज व निरीक्षणे नोंदव.

प्रत्येक बाजूची लांबी	दोन बाजूंच्या लांबीची बेरीज	तिसऱ्या बाजूंची लांबी
l(AB) = ... सेमी	*l*(AB) + *l*(BC) = ... सेमी	*l*(AC) = ... सेमी
l(BC) = ... सेमी	*l*(BC) + *l*(AC) = ... सेमी	*l*(AB) = ... सेमी
l(AC) = ... सेमी	*l*(AC) + *l*(AB) = ... सेमी	*l*(BC) = ... सेमी

10. त्रिकोण म्हणजे काय?

Date: ___ /___ /___

स्वयं चाचणी

1. 3 सेमी, 5 सेमी आणि 7 सेमी बाजू असलेला त्रिकोण काढ.

2. कोन A, B, आणि C मोज. त्रिकोणाचे एकूण कोन शोध.

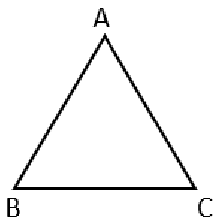

A कोनाचे माप = ___________________________

B कोनाचे माप = ___________________________

C कोनाचे माप = ___________________________

त्रिकोणाचे एकूण माप A + B + C = _______________ आहे.

3. बाजू आणि कोनांनुसार त्रिकोण ओळखा आणि त्याचे नाव लिही.

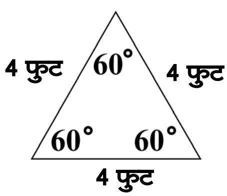

उत्तर = ____________________________

4. खालील त्रिकोणामध्ये कोणत्या प्रकारचा त्रिकोन आहे? बरोबर उत्तराला गोल कर.

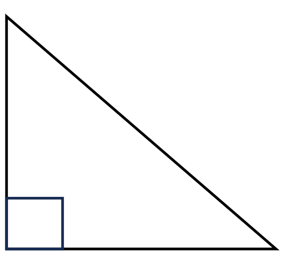

(a) लघुकोन त्रिकोण (b) काटकोन त्रिकोण (c) विशालकोन

5. एक विशालकोन त्रिकोणामध्ये किमान एक कोन __________ अंशांपेक्षा मोठा असतो.

(a) 90° (b) 45° (c) 180° (d) यापैकी नाही.

Date: ___ /___ /___

चौकोन

उजळणी

1. खालील विधानांवरुन आकारांची नावे लिही.

   (a) माझ्याकडे 3 शिरोबिंदू आणि 3 बाजू आहेत. मी कोणता आकार आहे?
   उत्तर = ______________________

   (b) माझ्याकडे शिरोबिंदू आणि बाजूही नाहीत. मी कोणता आकार आहे?
   उत्तर = ______________________

   (c) माझ्याकडे 4 शिरोबिंदू आणि 4 बाजू आहेत. मी कोणता आकार आहे?
   उत्तर = ______________________

2. खालीलपैकी कोणती आकृती काटकोन दर्शवते?

(a)

(b)

(c) 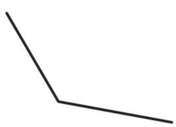

(d)

3. गटात न बसणाऱ्या आकाराला गोल कर.

(a) 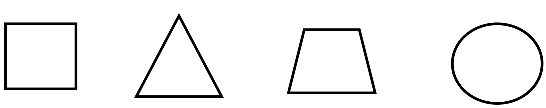

(b) 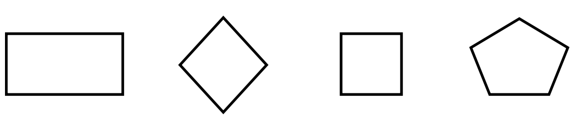

4. खालीलपैकी डावीकडील तीन आकृती एक विशिष्ट आकृतीबंधामध्ये दिलेल्या आहेत.त्यानुसार क्रमाने येणारा आकार उजवीकडे दिलेल्या पर्यायांमधून निवड आणि योग्य पर्यायावर बरोबरची खूण कर.

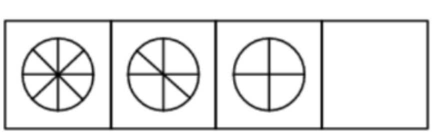

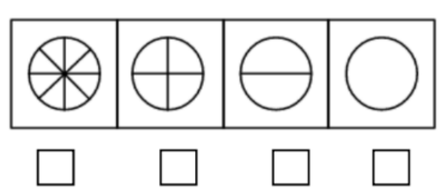

5. 120° कोन काढ आणि त्याला नावे दे.

6. चढत्या क्रमाने संख्या जोड.

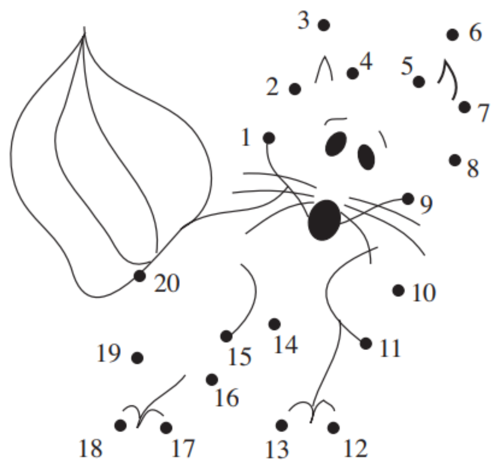

7. खाली दिलेल्या आकृतीमध्ये किती त्रिकोण आहेत.

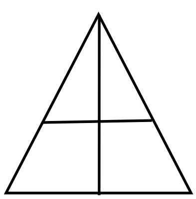

उत्तर = ___________________

8. वस्तु आणि आकारांच्या जोड्या लाव.

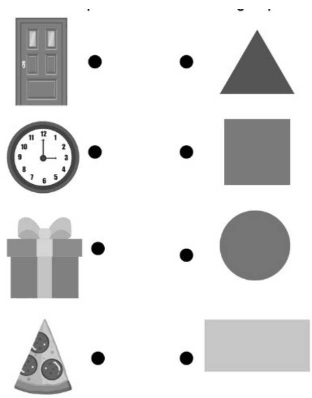

9. खाली दिलेल्या आकृतीमधील विविध आकार मोज आणि त्यांची संख्या नोंदव.

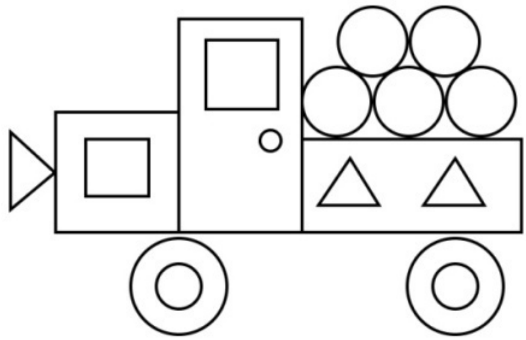

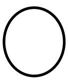 ______________ 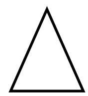 ______________

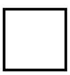 ______________ 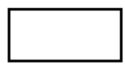 ______________

10. खाली दिलेल्या आकारांची बेरीज कर आणि दिलेल्या चौकोनात लिही.

(a) → □ + □ = □

(b) → □ + □ + □ = □□

(c) → □ + □ = □

(d) → □ + □ = □

घटकावर आधारित सराव.

1. आकारांची नावे लिही.

(a) 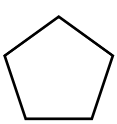 _______________ (b) 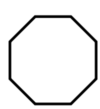 _______________

(c) 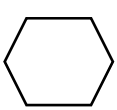 _______________ (d) 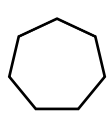 _______________

Date: ___ /___ /___

2. □XYZW काढ व त्यावरुन खालील प्रश्नांची उत्तरे लिही.

(a) संमुख कोनांच्या जोड्या लिही. ____________________

(b) संमुख बाजूंच्या जोड्या लिही. ____________________

(c) लगतच्या बाजूंच्या जोड्या लिही. ____________________

(d) लगतच्या कोनांच्या जोड्या लिही. ____________________

नावे	चौकोन	अष्टकोन	पंचकोन	षटकोन
बाजूंची संख्या				

3. तुझ्या आवडीची बहुभुजाकृती काढ.

4. खाली दिलेल्या आकारांपैकी जे आकर चौकोन आहेत अशांना गोल कर.

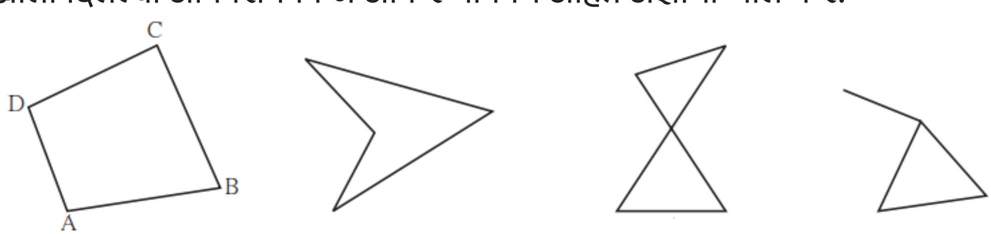

5. दिलेल्या चौकोनातील कर्णांची नावे लिही.

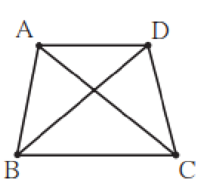

उत्तर = ______________________________

6. चौकोनाच्या चारही कोनांच्या मापांची बेरीज _______________ असते.

7. दिलेल्या आकृतीचे निरीक्षण कर आणि रिकाम्या जागा भर.

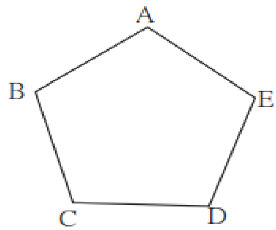

(a) पंचकोनाच्या शिरोबिंदूंची नावे ______________________

(b) पंचकोनाच्या बाजूंची नावे ____________________________

(c) पंचकोनाच्या कोनांची नावे ___________________________

8. एक बहुभुजाकृती काढ. व त्रिकोणाकृती भाग कर.

9. एक चौकोन काढ. चौकोनाचा एक कर्ण काढून त्याचे दोन त्रिकोनांत विभाजन कर आणि कोनांच्या मापाची बेरीज कर.

स्वयं चाचणी

1. खाली दिलेल्या बहुभुजाकृतींमधील बाजू मोज आणि त्यांना नावे दे.

(a) 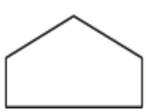 _____________ (b) 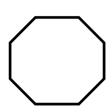 _____________

(c) _____________ (d) 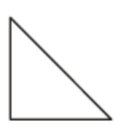 _____________

2. होय किंवा नाही ते लिही.

(a) चौकोनाला 3 बाजु असतात. _______________

(b) चौकोनाला 4 बाजु असतात. _______________

(c) चौरस हा एक प्रकारचा चौकोन आहे. _______________

(d) वर्तुळ हा एक प्रकारचा चौकोन आहे. _______________

3. बहूभूजाकृती नसलेल्या आकारांना खुण कर.

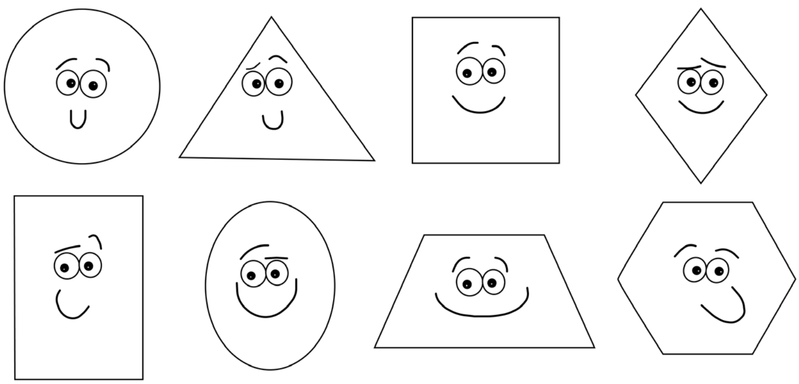

4. षटकोनाला किती बाजू असतात?

उत्तर = ___________________________________

5. 8 बाजू असलेला आकाराला ___________ म्हणतात.

(a) षटकोन (b) अष्टकोन (c) पंचकोन (d) चौरस

6. खाली दिलेल्या बहुभूजाकृती आकारांचे वर्गीकरण कर आणि योग्य गोलात बहुभूजाकृती आकारांची संख्या नोंदवा.

A = चौकोन , B = चौकोन नसलेले

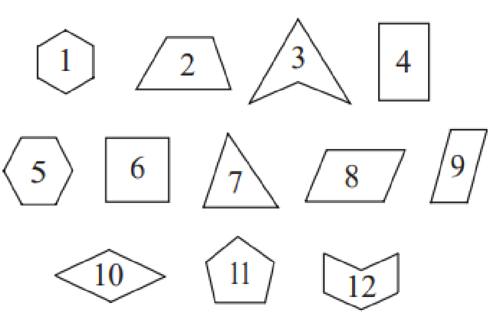

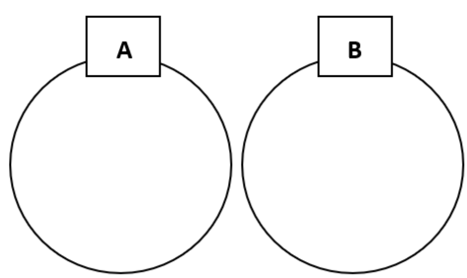

Date: ___ /___ /___

भौमितिक रचना

उजळणी

1. दोन समांतर रेषा काढ.

2. लंब असलेल्या दोन रेषा काढ.

3. क्रमाने येणारा आकार काढ.

(a) 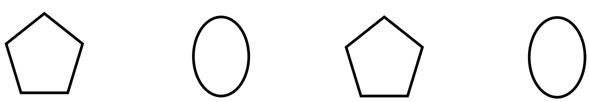 _________________

(b) 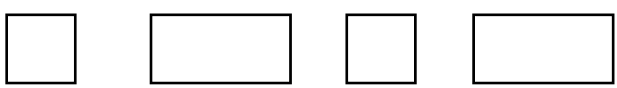 _________________

(c) 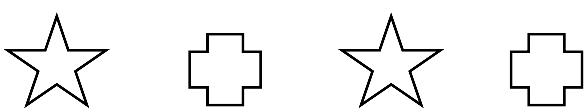 _________________

(d) 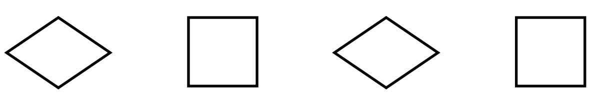 _________________

4. पट्टीच्या सहाय्याने 4.3 सेमी लांबीचा रेषाखंड काढ.

Date: ___ /___ /___

5. 180° कोन काढ.

6. आकार आणि त्यांची नावे जोड.

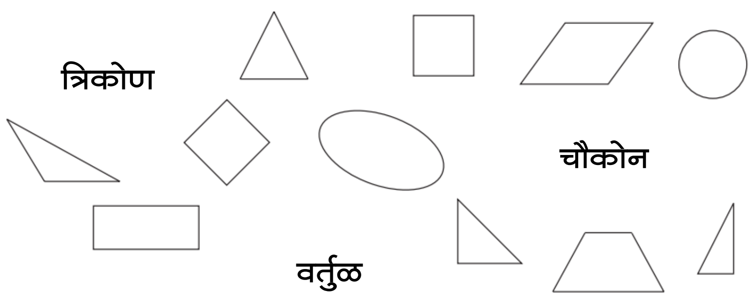

घटकावर आधारित सराव

1. रेषा l काढ. रेषेवर कोठेही बिंदू P घे. गुण्याच्या मदतीने बिंदू P मधून रेषा l वर लंब काढ.

2. रेषा AB काढ. कंपासच्या मदतीने B बिंदूतून रेषा AB वर लंब काढ.

3. रेषा CD काढ. रेषेवर कोठेही बिंदू M घे. कोनमापकाच्या साहाय्याने बिंदू M मधून रेषा CD वर लंब काढ.

4. 5.5 सेमी लांबीची रेख AB काढून ती कंपास व पट्टीच्या साहाय्याने दुभाग.

5. XY रेषेवर R बिंदू घे. गुण्याच्या साहाय्याने बिंदू R मधून जाणारी लंब रेषा काढ.

स्वयं चाचणी

1. कोणताही एक लघूकोन काढ.

2. रेल्वेचे रुळ हे समांतर रेषेचे उदाहरण समजले जावू शकते. (चूक की बरोबर)
   (a) बरोबर (b) चूक

3. PQ = 5.8 सेमी रेषाखंड काढ आणि मोजपट्टीचा आणि कंपासचा वापरून त्याचा लंबदुभाजक तयार कर.

Date: ___ /___ /___

4. रेषा AB = 6.4 सेमी काढ. मोजपट्टीचा आणि कंपासचा वापर करून रेषेचा मध्य काढ.

5. दिलेल्या रेषाखंड दुभागण्यासाठी _____________ या उपकरणांचा वापर केला जातो.

(a) मोजपट्टी आणि कोनमापक
(b) मोजपट्टी
(c) मोजपट्टी आणि कंपास
(d) पट्टी

त्रिमितीय आकार

उजळणी

1. खाली दिलेल्या आकृतीमधील विविध आकार मोज आणि त्यांची संख्या नोंदव.

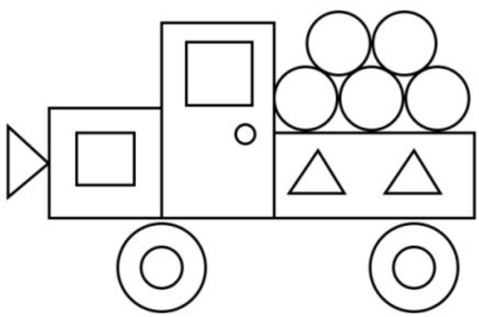

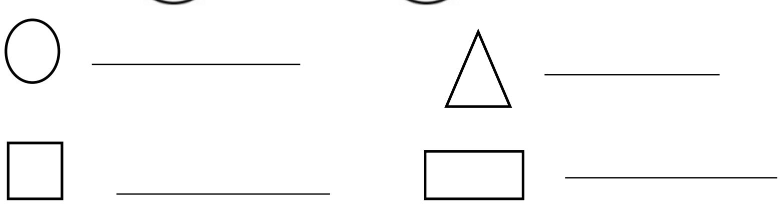

2. वस्तु आणि आकरांच्या जोड्या लाव.

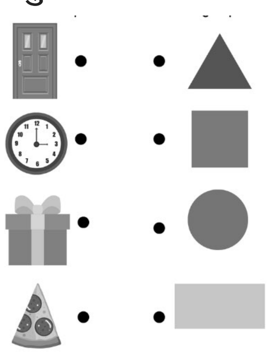

3. खाली दिलेल्या प्रत्येक आकारातील शिरोबिंदूंची संख्या लिही.

(a) 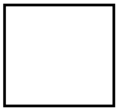 उत्तर = ______________________

(b) उत्तर = ______________________

(c) 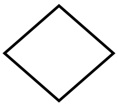 उत्तर = ______________________

(d) 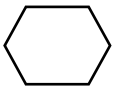 उत्तर = ______________________

4. असा कोणता आकार आहे ज्याला 0 बाजु, 0 कोन आणि 0 शिरिबिंदू आहेत.
उत्तर = ________________________________

5. प्रश्नचिन्ह दाखविले आहे त्याठिकाणी कोणता आकर असेल ते दिलेल्या पर्यायामधून शोध आणि योग्य पर्यायवर बरोबरची खूण कर.

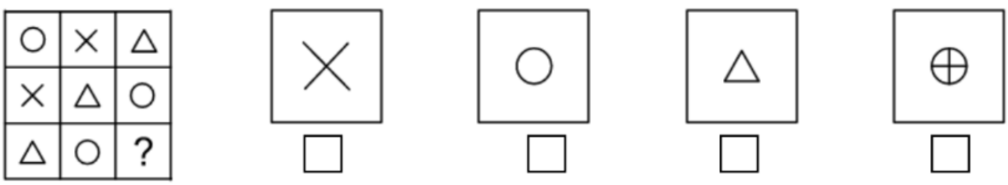

6. खाली दिलेल्या आकाराच्या बाजूंची संख्या लिही.

(a) चौरस ______________________________

(b) पंचकोन ______________________________

(c) त्रिकोण ______________________________

(d) आयत ______________________________

7. 0 शिरोबिंदू आणि 0 बाजु असलेला आकर काढ.

Date: ___/___/___

8. दिलेल्या आकारामध्ये किती त्रिकोण आहेत?

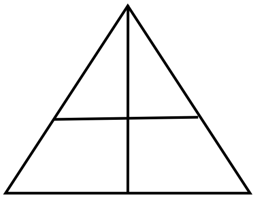

उत्तर = ____________________

9. षटकोन काढ.

10. सारख्या आकारांच्या जोड्या लाव.

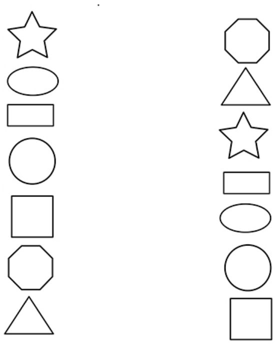

घटकावर आधारित सराव

1. इष्टिकाचितीचे निरिक्षण कर आणि रिकाम्या जागा भर.

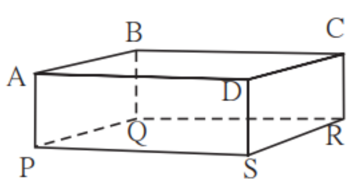

इष्टिकाचितीला ________कडा, _______ शिरोबिंदू आणि _______ पृष्ठे आहेत.

2. खाली दिलेल्या घनाचे निरिक्षण कर आणि विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिही.

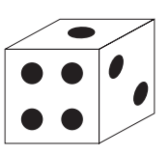

(a) घनाला किती पृष्ठे आहेत? ________________________

(b) घनाला किती कडा आहेत? ________________________

(c) घनाला किती शिरिबिंदू आहेत? ________________________

Date: ___ /___ /___

3. आकाराचे नाव लिही.

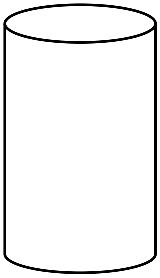

उत्तर = ______________________________

4. कागद आणि कार्डशीटचा वापर करुन करायची कृती:

येथे एक घडण दाखवली आहे,त्रिकोणी पृष्ठे सारख्या आकाराची असणारी ही आकृती एका कार्डशीट काढ व कडांवर कापून घे.चौकोनाच्या ठिपक्यांचा इलेऐंवर दुमड घालून शिरोबिंदू A, B, C आणि D हे एकत्र येतील असे जुळव.

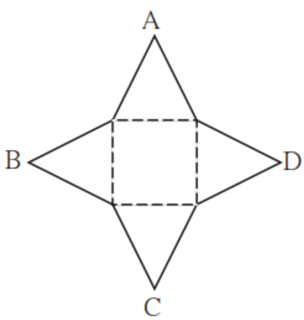

5. आकाराचे नाव लिही.

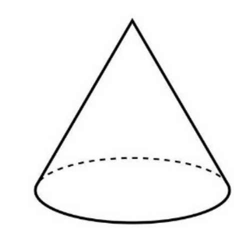

उत्तर = _____________________

6. आकाराचे नाव लिही.

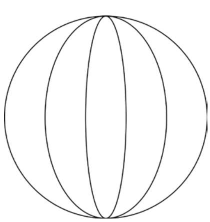

उत्तर = _____________________

Date: ___ /___ /___

7. खालील प्रत्येक आकृतीची पृष्ठे, कडा, शिरोबिंदू यांची संख्या लिहून सारणी पूर्ण कर.

नाव	वृत्तचिती	शंकू	पंचकोनी सूची	षटकोनी सूची	षटकोनी चिती	पंचकोनी चिती
आकार					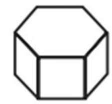	
पृष्ठे						
शिरोबिंदू						
कडा						

8. शंकूच्या भागांची नावे लिही.

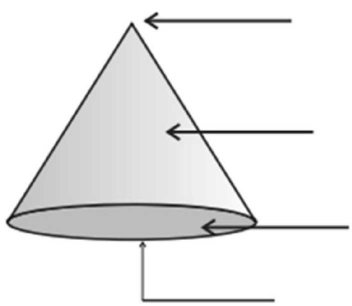

उत्तर = ______________________

9. आकारचे नाव लिही.

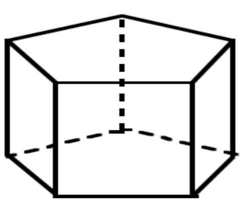

उत्तर = ______________________

10. गोलाला किती पृष्ठ असतात?

उत्तर = ______________________________

Date: ___ /___ /___

स्वयं चाचणी

1. आईसक्रिमचा कोन कशाचा आकार दर्शवितो?

उत्तर = _______________

2. रुबीक्युब हे _____________________ आकाराचे उदाहरण आहे.

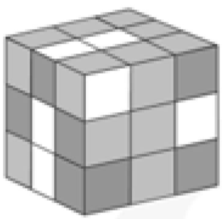

3. त्रिमितीय आकार आणि त्यांच्या नावाच्या जोड्या जुळव.

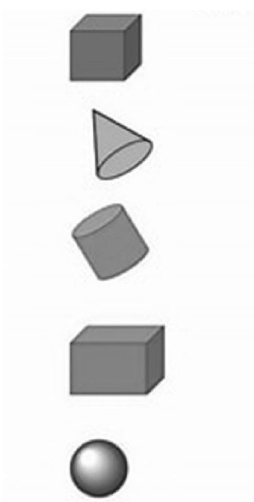

दंडगोल

इष्टिकाचिती

शंकू

गोल

घन

4. दिलेल्या वस्तुंचा आकार लिही.

उदा. फासे : घन

(a) चेंडू: _________________

(b) आईसक्रिमचा कोन : _______________

(c) टीन (थंड पेयाची छोटी बरणी): ___________________________

(d) बांगडी : _________________

5. खाली दिलेल्या आकारांपैकी जे आकार त्रिमितीय आहेत, अशा आकारांना गोल कर.

(a) वर्तूळ (b) चौरस (c) घन (d) रेषा

अधिक सरावासाठी

Sivasri Charitable Trust

+91 80 26629890
info@sikshana.org
www.sikshana.org
41, K. R. Road, Basavangudi
Bengaluru – 560004, Karnataka